

KLIMAGRUPPEN – Udkast til arbejdsprogram for 2005

1. Sammenfatning af arbejdsprogrammet

Udgangspunkt for gruppens arbejde er mandatet og beslut og vejledning fra embedsmandskomiteerne og ministerråd for henholdsvis miljø- respektive energi.

Gruppen vil i 2005 aktivt medvirke til den fortsatte implementering af Østersøregionen som forsøgsområde for Kyoto-mekanismerne (Testing Ground Agreement (TGA)) og fortsat være aktiv til, at indenfor energiområdet fremme en miljø- og omkostningseffektiv udvikling og implementering af Kyoto-mekanismerne, under Testing Ground Facility (TGF).

Fra 1. januar 2005 træder EU's direktiv om handel med kvoter for drivhusgasemissioner i kraft. Direktivets formål er at bidrage til en omkostningseffektiv nedbringelse af EU's udledning af drivhusgasser ved at inddrage markedsmekanismer, der primært påvirker energiintensiv industri, el- og varmeproduktion, til at opnå EU's Kyoto-målsætning. Den fortsatte udvikling og implementering af dette, set både fra en nordisk synsvinkel, (både EU-lande og ikke EU-lande) og i relation til de nye EU-lande i Østersøregionen, med fokus på at studere/analysere foranstaltninger af fællesnordisk interesse vil have høj prioritet i gruppens arbejde i 2005.

Det forventes at der i 2005 vil komme et betydeligt større fokus i de internationale klimaforhandlinger med hensyn til at drøfte forpligtelser for begrænsning af drivhusgasser efter 2012. Klimagruppen har i 2004 gennemført et analyseprojekt omkring det fremtidige klimaregime og forskellige forpligtelsestyper samt kombination af disse inkl. en bred konference med deltagere fra udviklingslande, Østeuropa, Norden samt andre EU-lande. Klimagruppen vil i 2005 fortsætte sit arbejde indenfor dette område. Der vil arbejdes hen mod målsætningen om et mere ambitiøst fremtidigt klimaregime hvor flest mulige lande inkluderes i et globalt samarbejde for begrænsning af udslip af drivhusgasser ved at følge op på projektet fra 2004 og resultater fra COP 10 i Buenos Aires.

Vurderinger af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbindelse med klimaændringer vil komme på gruppens Agenda, og der vil blive rettet fokus mod de arktiske egne. Dette arbejde forventes at bygge videre på det hidtidige arbejde i ACIA. Afrapporteringen i forbindelse med Arktisk Råd i november 2004 vil være af betydning for gruppens prioritering af indsatser.

Klimagruppen vil i 2005 fortsætte med opfølgningen af relevante dele af energibeslutningerne og målene vedrørende vedvarende energi fra topmødet i Johannesburg i 2002 og den i 2004 i Bonn afholdte verdenskonference om vedvarende energi.

Gruppen har tidligere arbejdet med CO₂-optag som virkemiddel til at begrænse virkningerne af udslip af drivhusgasser samt reduktion af udslip af de industrielle drivhusgasser. I 2005 forventes at disse emneområder, med udgangspunkt i en identificering af fælles problemstillinger, bliver fulgt op med fællesnordiske indsatser. Endvidere forventes det at gruppen vil følge op på fremtidsudsigter, forudsætninger og konsekvenser af lagring af CO₂.

Samtlige af ovenstående fokusområder kan kobles til en direkte opfølgning af MHP 2005-2008 og den reviderede nordiske strategi for bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden 2005-2008. Endvidere er arbejdsprogrammet udarbejdet i overensstemmelse med de foreløbige udmeldinger af det danske formandskabsprogram for 2005, herunder koblingen mellem klima, vedvarende energi og energiforsyningsikkerhed.

De konkrete resultat af arbejdet inklusive projekter og anden aktivitet vil i lighed med den hidtidige praksis præsenteres på seminar, konferencer og workshops i nordisk, regional og international regi, samt i vid udstrækning publiceres, herunder TEMA Nord serien.

2. Opfyldelse af MHP's mål, aktiviteter og forventet resultat

I MHP 2005-2008 indgår klima på tværs af samtlige fire temaer. Klimagruppens aktiviteter er dog primært relateret til kapitel 4.4 "Reducering af udslip af klimagasser". I 2005 forventes det at klimagruppen vil igangsætte opfølgende aktiviteter til samtlige af de element som er nævnt i dette kapitel, herunder;

- fortsætte arbejdet for et mere ambitiøst, fremtidigt globalt klimaregime efter 2012,
- fortsætte med implementering af TGA og TGF inklusive kompetence og kapacitetsopbygning i Østersøregionen,
- vurdering af muligheder for fortsat reduktion af de industrielle drivhusgasser,
- initiativer der fremmer øget anvendelse af vedvarende energi, herunder opfølgning af Topmødet i Johannesburg 2002 og Verdenskonferencen om VE i 2004,
- igangsætte aktiviteter der fremmer øget forståelse og indsats i relation til sårbarhed, effekter og tilpasning til klimaændringer ikke mindst med hensyn til Arktis, herunder opfølgning af ACIA-arbejdet.

Men også de øvrige aktiviteter i dette arbejdsprogram kan kobles til opfølgning af MHP.

3. Gruppens konkrete aktiviteter som skal forelægges EK-M og MR-M

De af klimagruppens aktiviteter som forventes at skulle forelægges EK-M og/eller MR-M forventes at primært være relateret til;

- arbejdet med et fremtidigt globalt klimaregime efter 2012,
- vedvarende energi og bæredygtig udvikling (opfølgning af MR-M's temadiskussion i august 2004)
- konsekvenser af klimaændringer i Arktis, (opfølgning af ACIA-arbejdet)
- opfølgning af forudsætninger for lagring af CO₂.

4. Gruppens konkrete indspil til internationale forhandlinger

Arbejdet med et fremtidigt globalt klimaregime efter 2012 forventes at bidrage til nordiske input i de internationale drøftelser om dette emne, herunder EU's ekspertgruppe –EGFA (Expert Group on Future Actions). I december 2004 planlægges at I klimagruppens arbejde præsenteres på et side event på COP 10 i Buenos Aires.

VE-initiativer relateret til opfølgningen af Topmødet i Johannesburg i 2002 og den i 2004 i Bonn afholdte verdenskonference om vedvarende energi, forventes at indgå i den internationale opfølgning af dette.

Initiativer i tilknytning til EU's kvotedirektiv forventes at kunne udgøre et fundament for fælles nordiske indsatser m.h.t. eks. fordeling af udslipsrettigheder samt generelt bidrage til udviklingen af kvotehandel internationalt

Gruppens initiativer og resultater med hensyn til industrielle drivhusgasser og sinks forventes bidrage til de internationale drøftelser/forhandlinger på disse områder.

5. Informationsvirksomhed

Klimagruppen lægger stor vægt på videreformidling og præsentation af arbejdet. Hvert udrednings og analyseprojekt vil generelt resultere i en rapport indenfor NMR's TemaNord serie. Disse rapporter sendes ud til relevante aktører indenfor klimaområdet der omfatter såvel offentlige institutioner som private. Såfremt rapporten er på engelsk bliver den også sendt ud til internationale fora, og til myndigheder i lande udenfor Norden.

Nordisk klimaarbejde der har et bredt internationalt interesse ses også citeret i internationale fagblade. Et af de seneste eksempler er projektet "EU Emission Trading Scheme and the effects on electricity market." som var citeret i ENDS Daily.

Ved nordiske ministermøder har klima gennem de seneste år, og forventes også fremover, at være et fokusområde, og højt prioriteret i pressemeddelelser og beslutningsreferater.

Workshops, seminar og konferencer er et væsentligt delelement i de fleste af klimagruppens projekter. I de seneste par år har gruppen været værd for såvel større konferencer som mindre workshops og seminar og dette forventes videreført i 2005 med hensyn til kvotehandel, kapacitetsopbygning på klimaområdet i Østersøregionen, vedvarende energi.

6. Samarbejde med andre grupper og sektorer

Klimagruppen vil med hensyn til handel med kvoter arbejde tæt med el-gruppen indenfor det nordiske energisamarbejdet og med miljø(økonomigruppen forberedes et samarbejde omkring styrmidler til at begrænse udslip af drivhusgasser. Endvidere kan det forventes at arbejdet med CO₂-optag (sinks) som virkemiddel til at begrænse virkningerne af drivhusgasser udføres i samarbejde med NEJS og evt. bioenergigruppen, samt at gruppen samarbejder med hav og luftgruppen i forbindelse med effekter af klimaændringer.

7. Projektkatalog										
Opgave/ projekt navn	Løbe tid skøn	Delta- gende lande	Projekt gruppe	Styre gruppe	Kob- ling MHP	Kobling BU strategi	For- mid- lings forsla g	Samar- bejde,	Søge- ord	Kort beskrivelse
Aktiviteter knyttet til implementering af EU's ETS, inkl. samarbejde/kapacitetsopbygning med andre lande i BSR.	2003 - 2005	Norden, øvrige Østersøregionen	NMR og BASREC's klimagrupper, nationale eksperter, evt. eksterne konsulenter	Klimagruppen udpeger i samarbejde med BASREC klimagruppe	Kap. 4.4	Kap. 4.4 4.4.4 4.4.5	Workshop el. konf. Rapport/notat	Samarbejde mellem energi og miljø, elgruppen	kvotemarked, EU-kvotedirektiv	Implementering af EU ETS, samarbejde mellem de nordiske lande og de nye EU-lande i BSR, relation til JI-projekter indenfor kvotemarkedet
Kvotetildeling til nye deltagere, og harmonisering i Norden.	2005	Norden, EU	Klimagruppen, elgruppen.	Klimagruppen og elgruppen udpeger	Kap 4.4	Kap 4.4 4.4.4.	Rapport, notat, deklaration	samarbejde energi og miljø	Tildeling af kvoter	Analyse af tildeling af kvoter til nye deltagere, og tiltag for harmonisering af dette i Norden
Emissionshandel og andre virkemidler til begrænsning af udslip af drivhusgasser	2005 - 2006	Norden	Klimagruppen og miljø- og økonomigruppen	Klima- og miljøøkonomigruppen udpeger	Kap 4.4.	Kap 4.4. 4.4.4	Workshop, rapport	klima og økonomi/miljøgruppen	Drivhusgasreduktion, virkemidler ET,	Analyse og sammenligning af forskellige virkemidler til reduktion af udslip
Implementering af TGA og samarbejde med øvrige lande, kompetence og kapacitetsopbygning.	2004 - 2005	Norden, øvrige Østersøregionen	NMR's og BASREC's klimagrupper,	Klimagruppen udpeger i samarbejde med BASREC klimagruppe	Kap. 4.4	Kap. 4.4. 4.4.1 4.4.3 4.4.4 Kap. 9.4 9.4.3	Workshops, notat, rapport	Samarbejde mellem energi og miljø	TG, JI, Kyotoprotokollen,	Samarbejde mellem de nordiske lande og nærområdet for effektiv implementering af beslutning omkring TG.
Fremtidige forpligtelser på udslip af drivhusgasser efter 2012.	2004 - 2005	Norden, EU, globalt	Klimagruppen, eksperter, konsulenter	Klimagruppen udpeger	Kap 4.4	Kap. 4.4 4.4.2	Rapport, notater workshop	Samarbejde mellem energi og miljø	Drivhusgasser fremtidige forpligtelser	Bidrage til forhandlingerne om fremtidige forpligtelser efter 2012
Vedvarende energi, opfølgning af Johannesburg mødet i 2002 og Bonn i 2004.	2003 - 2005	Norden EU, (globalt)	Klimagruppen, andre energi- og miljøembedsmænd	Klimagruppen + evt. andre eksperter	Kap 4.4	Kap 9.4 9.4.5	workshop konf. rapport	Samarbejde mellem energi og miljø	Vedvarende Energi	Opfølgning på mål fra Johannesburg 2002 og Bonn 2004, politisk deklaration, handlingsprogram,
Vurderinger af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbindelse med klimaændringer.	2005 - 2006	Norden	Klimagruppen, nationale eksperter, konsulenter	Klimagruppen + andre eksperter	Kap 1.4 2.4 3.6 4.4	Kap 4.4 4.4.8 4.4.9	workshop rapport	evt. samarbejde med hav- og luftgruppen, NEJS	Sårbarhed, effekter tilpasning	Analyse af effekter og sårbarhed af klimaændringer indenfor nordiske økosystemer. Fokus på Arktis.
Begrænse udslip af industrielle drivhusgasser	2005 - 2006	Norden	Klimagruppen, nordiske eksperter	Klimagruppen + andre eksperter	Kap 4.4	Kap 4.4. 4.4.6	rapport		Industrielle drivhusgasser	Fremme forudsætninger for fortsat reduktion af de industrielle drivhusgasser
Fremme optag af CO ₂ (Sinks)	2005 - 2006	Norden	Klimagruppen, nordiske eksperter	Klimagruppen + andre eksperter	Kap 3.6	Kap 4.4. 4.4.7	Workshop, rapport	Samarbejde med NEJS, bioenerigruppen	CO ₂ -optag, sinks,	Fremme en miljømæssig god opfølgning med hensyn til sinks,
Følge op på forudsætninger for lagring af CO ₂	2005 - 2006	Norden	Klimagruppen, nordiske eksperter	Klimagruppen + andre eksperter	Kap 4.4.	Kap 4.4.	Rapport	Energi og miljø	CO ₂ lagring	Følge op på de forudsætninger som foreligger vedr. lagring af CO ₂

8. Gruppens sammensætning

Klimagruppen består af 2 medlemmer fra hvert af de nordiske lande, hvor det ene medlem normalt kommer fra miljøside og det andet fra energisiden. Den nordiske klimagruppe er tæt knyttet til den regionale klimagruppe – BASREC's ad hoc Group on Climate Change.

9. Budget for arbejdsprogram

Klimagruppen kan ikke helt sammenlignes med de øvrige miljøgrupper idet den er tilknyttet både EK-M og EK-E, og budgettet fordeles mellem disse. Endvidere forventes nogle af indsatsområderne/projekterne at søge finansiering fra puljen for opfølgning af bæredygtig udvikling og den arktiske pulje.

Med hensyn til sekretariatsomkostningerne så er den skønnede fordeling i 2005 at ca. 100.000 DKK kommer at anvendes til rejser i forbindelse med klimagruppens møder (5-7 per år), workshops og konferencer i forbindelse med projektgennemførende, samt projektlederens rejser i tilknytning til de konkrete projekter og øvrigt fagspecifikt arbejde.

Budget for implementering af klimagruppens arbejdsprogram for 2005 samt foreløbigt forslag til budget for 2006. (i DKK)

Opgave/projekt	Budget 2005	2005 fordeling	2006 foreløbig forslag	Kommentarer
Implementering af EU's ETS, inkl. samarbejde/ kapacitetsopbygning i Østersøregionen.	300.000	Norden 50% Næromr. 30% EU 20%		
Emissionshandel og andre virkemidler til begrænsning af udslip af drivhusgasser	200.000	Norden 100 %		Et projekt i samarbejde med miljø- og økonomigruppen
Kvotetildeling til nye deltagere, og harmonisering i Norden.	200.000	Norden 100%		
Implementering af TGA og samarbejde med øvrige lande, kompetence og kapacitetsopbygning, (BASREC)	300.000	Norden 40% Næromr. 30% Rusland 30%		
Fremtidige forpligtelser på udslip af drivhusgasser efter 2012.	500.000	Norden 60% EU 10% Rusland 10% U-lande 20%	500.000	
Vedvarende energi, opfølgning af Johannesburg mødet i 2002 og Bonn i 2004.	400.000	Norden 80% EU 20%	500.000	
Vurderinger af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbindelse med klimaændringer.	600.000	Norden 100%	500.000	
Begrænse udslip af industrielle drivhusgasser	300.000	Norden 100%	300.000	
Fremme optag af CO ₂ (Sinks)	300.000	Norden 100%	300.000	
Lagring af CO ₂	200.000	Norden 100%	300.000	
Projektlederfunktionen	700.000			Udgifter til projektledelse noget mindre end i 2004
I alt	4.000.000			

Foreløbig forslag til finansiering af klimagruppens aktiviteter i 2005

Overføring fra 2004	750.000	(foreløbigt skøn)
2005-bevilling fra MR-M	1.325.000	
2005 bevilling fra MR-E	1.325.000	
Projektmidler fra puljen til opfølgning af Strategien for Bæredygtig Udvikling i Norden, til projekterne:		
☐ Fremme optag af CO ₂	150.000	
☐ Begrænse udslip af industrielle drivhusgasser,	150.000	
☐ Lagring af CO ₂	100.000	
Projektmidler fra det arktiske program:		
☐ Vurderinger af sårbarhed, effekter og tilpasning, fokus på Arktis,	200.000	
I alt	4.000.000	

Opfølgning af klimagruppens budget for 2004

Opgave	Kontrakt i 2003	Revideret budget 2004 ¹	Udbetalt t.o.m. 1.10.2004 (af 2004-midler)	Rest til udbetaling i 2004 (prognose)	Rest til disponering til kontrakt i 2004 (prognose)	Forventes anvendt i alt i 2004 (prognose)	Rest til anvendelse i 2005 (prognose)	
							Bundet	Ikke bundet
Etablering af JI-facilitet		150.000	60.000	90.000	0	150.000	0	0
Kvotemarked, herunder analyser af EU-direktiv for handel med kvoter, workshops m.v.		248.000	106.352	141.648		248.000	0	0
Kompetence- og kapacitetsopbygning vedr. Testing Ground, inkl. Workshops	Ja	232.000	232.000	0	0	232.000	0	0
Opdatering og tilpasning af JI-håndbog		300.000	0	0	300.000	300.000	0	0
Udarbejdelse af baseline for JI-projekt	Ja	800.000	510.000	290.000	0	800.000	0	0
Fremtidige forpligtelser	Ja	900.000	510.000	390.000	0	900.000	0	0
UNFCCC konference i Rusland		150.000	0	150.000	0	150.000	0	0
Challenges of Kyoto Commitments for Baltic States' energy sector.	Ja	200.000	200.000	0	0	200.000	0	0
Capacity Building in the Implementation of Emission Trading in the Baltic States".		150.000	0	150.000	0	150.000	0	0
Grønne certifikat – seminar i samarbejde med el-gruppen		270.000	0	0	0	0	0	270.000
Opfølgning af Johannesburg – vedvarende energi	Ja	200.000	15.000	55.000	100.000	170.000		30.000
Vurderinger af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbindelse med klimaændringer.		400.000	0	50.000	0	50.000	350.000	
Konferencer og workshops		100.000	31.500	68.500	0	100.000	0	0
Trykning af rapporter		100.000	30.288	69.722	0	100.000	0	0
Sekretariat /Projektledelse		800.000	279.000	421.000		700.000		100.000
I alt		5.000.000	1.974.140	1.875.870	400.000	4.250.000	350.000	400.000

Midler til rådighed for 2004	
Rest fra 2003	2.855.691
Bevilliget fra Miljø og energi for 2004	1.900.000
Midler fra BU-puljen til 2004-projekter	300.000
Totalt til rådighed i 2004	5.055.691

¹ I budget for 2004 indgår projekter der er kontraktsatte/igangsatte i 2003 på baggrund af budget for 2003 men hvor der ikke er udbetalt midler i 2003. Disse projekter indgår med sit fulde beløb i det totale budget for 2004.